

12.11.2020

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Asia: Hallituksen esitys HE 204/2020 eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia väliaikaisesti siten, että työvoimakoulutuksena voitaisiin hankkia nykyisen lisäksi korkeakoulututkintoon johtavia opintoja keskeytyneiden korkeakouluopintojen loppuunsaattamiseksi, saman alan korkeakoulututkintoon johtavia opintoja henkilölle, jolla on opistoasteen tutkinto tai vastaavan tasoinen ulkomailla suoritettu tutkinto, sekä uuteen korkeakoulututkintoon johtavia opintoja henkilöasiakkaalle, joka on jo suorittanut korkeakoulututkinnon, jos henkilö voidaan aikaisemman tutkintonsa perusteella hyväksyä sellaiseen rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden korkeakoulu on määritellyt erikseen, ja jos tutkinnon suorittamisen arvioidaan kestävän enintään 24 kuukautta. Esityksen tavoitteena on työllisyyden edistäminen ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen erityisesti kasvavilla toimialoilla ja erityisesti COVID-19-pandemian jälkeen.

Hallituksen esityksellä haetaan uutta mallia tukea osaajapulasta kärsiviä toimialoja, mikä on nähtävä myönteisenä. Esityksen perusteluissa todetaan, että korkeakoulutukseen johtavista opinnoista on aikataulusyistä johtuen pyydetty epävirallisia kommentteja mm. opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Yliopistojen näkökulmasta, valmistelu, jonka yhtenä perusteena on arvio koulutustarpeesta ja koulutusvolyymistä edellyttäisi keskustelua koko sektorilla.

Esityksen perusteluissa todetaan, että tutkintoon johtavia korkeasteen opintoja ei ole mahdollista tällä hetkellä tarjota työvoimakoulutuksena lainkaan ja edelleen, että korkeakoulutus on kolmannen asteen koulutusta, jonka tavoitteet määritellään yliopistolaissa ja jonka vaikutavuutta tulee mitata suhteessa toiminnalle asetettuihin tavoitteisiin. Yliopistolain 48 §:n mukaan yliopistot sopivat opetusministeriön kanssa määrävuosiksi kullekin yliopistolle asetettavista koulutus- ja tiedepoliitiikan kannalta keskeisistä määrällisistä ja laadullisista tavoitteista sekä niiden toteutumisen seurannasta ja arvioinnista. Korkeakoulut ovat juuri käydyn tulossopimusvalmistelun yhteydessä sopineet merkittävistä koulutusvolyymien kasvun tavoitteista, joiden toteuttaminen käynnistettiin jo vuoden 2020 opiskelijavalintojen yhteydessä. Sektori on osaltaan jo vastaamassa yhteiskunnan osaamistason kasvattamista koskeviin tavoitteisiin.

Esitystä on edelleen perusteltu toteamalla, että *laajempia opiskelumahdollisuuksia tarvitsevat henkilöt, joiden korkea-asteen opinnot ovat jääneet kesken, jotka haluavat nostaa saman alan koulutustasoaan nykyisestä tai joilla on jo korkea-asteen tutkinto, joka ei auta työllistymään*. On muistettava, että tutkintotavoitteisen koulutuksen lisäksi käytettävissä on jo koulutusinstrumentteja, joilla tuetaan pätevöitymistä työelämässä, kuten erikoistumiskoulutukset. Lisäksi koulutusportfoliossa on yliopistojen osalta käytössä myös maksullinen täydennyskoulutus ja avoin yliopisto-opetus.

Lisäksi sektorilla on käynnissä on aktiivinen valmistelu jatkuvan oppimisen tarjoaman monipuolistamiseksi ja kehittämiseksi sekä jatkuvan oppimisen kannalta keskeisten toimintamallien kehittäminen. Esimerkiksi tekniikan alalla FITech-verkostoyliopisto on tuonut arvokasta kokemusta tarjoaman suuntaamisessa toisaalta palvelemaan yksilöiden, että toisaalta yhteiskunnan ja sidosryhmien tarpeita. Olemassa olevien rakenteiden ja toimintamallien tehokas hyödyntäminen tulee olla keinovalikoiman kärjessä ennen uusien koulutuselementtien tuomista koulutuskokonaaisuuteen. Nykyiset toimintamuodot ovat voimakkaassa kasvuvaiheessa ja vakiinnuttamassa asemaansa osaamisen kehittämisen keinoina. Korkeakoulusektorin mahdollisuudet kohdentaa nykytasosta resurssia uuteen koulutusinstrumenttiin ja sen vaatimien palveluiden kehittämiseen samalla, kun sovittuja koulutusvolyymien kasvutavoitteita viedään määrätietoisesti eteenpäin ja jatkuvan oppimisen toimintamuotoja kehitetään, ovat vaikeasti toteutettavissa. Sektorin mahdollisuudet laadukkaana koulutuksen toteuttamiseen ja kehittämiseen huomioiden nopeallakin aikajänteellä nousevat osaamisen kehittämisen tarpeet tulee turvata tarvittavin resurssilisäyksin.

Esityksen perusteluissa tuodaan esille, että työvoimapalveluna järjestettävä koulutus tulisi osaksi korkeakoulujen koulutuksen palvelutarjontaa. Koulutuksen toteuttamisen näkökulmasta on syytä todeta, että tällainen opiskelijaryhmä täydentää yliopistojen normaalia opiskelijavalintaa. Yliopistojen tulee kyetä varautumaan opetuksen käytännön järjestelyissä sekä henkilöstösuunnittelussaan myös lyhytaikaisesti lisääntyviin opiskelijamääriin opetuksen ja ohjauksen sekä tarvittavien palveluiden järjestämisen näkökulmasta. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ovat kannatettavia arvoja koulutuksen, myös työvoimapolitiittisen koulutuksen järjestämisessä, mutta ne edellyttävät yksilöllistä arviointia ja harkintaa, joka on suurelta osin käsi-työtä. On myös syytä tuoda esille, että merkittävä osa erityisesti ylempiin korkeakoulututkintoihin liittyvästä opetuksesta tarjotaan yliopistoissa osittain tai kokonaan englanniksi. Tämä tulee ottaa huomioon, kun arvioidaan muuntokoulutustyyppisen koulutuksen järjestämispotentiaalia.

Kuten esityksessä todetaan, yliopistojen hakujärjestelmien näkökulmasta on olennaista, että korkeakoulu päättää koulutukseen ottamisesta ja määrittää koulutukseen hakeutuvien kelpoisuuden. Nämä ovat keskeisiä elementtejä, joilla turvataan suoritettun tutkinnon laatu sekä varmistetaan opiskelijoiden edellytykset suoritua koulutuksesta mää-

rääjassa. Tosiasiallisesti korkeakoulututkintoa suorittamaan hakeudutaan kilpailullisen valinnan kautta eli hallituksen esitys merkitsisi uuden erillisvalintaryhmän toteuttamista. Edelleen, korkeakoulujen opiskelijavalintojen aikatauluista täytyisi todennäköisesti kyetä joustamaan tällaisten hakijoiden tapauksessa, mikä tuottaisi lisäkuormituksen opiskelijavalintojen toteuttamiselle.

Petri Suomala
Vararehtori (opetus)
Aalto-yliopisto